

ข่าวจาก หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ
ฉบับวันจันทร์ที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2567

คอลัมน์ อ่านระหว่างบรรทัด : ป่วยคนละครึ่ง ข้อดี-ข้อเสีย และจุดตาย

ผ่านไปแล้ว สำหรับการเปิดรับสมัครร้านค้า/ผู้ประกอบการป่วยและชีวภัณฑ์ โครงการ “ป่วยและชีวภัณฑ์คนละครึ่ง” โดยกรมการข้าว หลังจากนั้น ต้องติดตามว่า จะมีผู้ประกอบการที่รายรายใด อยู่ในพื้นที่ใด ได้สิทธิขายปุ๋ยในโครงการ “ป่วยคนละครึ่ง” บ้าง และที่สำคัญ การเจรจา ราคาปุ๋ยที่ผู้ประกอบการจะขายให้ชาวนา ผ่านสหกรณ์การเกษตรในโครงการนี้ จะได้ราคาถูกลงกว่าท้องตลาดแค่ไหน? มีคุณภาพจริงหรือไม่? นี่คือจุดซึ่งเป็นชี้ตายของโครงการป่วยคนละครึ่งว่าทำเพื่อชาวนา หรือทำเพื่อใคร?

1. ที่ผ่านมา โครงการช่วยเหลือเกษตรกรชาวนา ล้วนแต่มีจุดแข็งและจุดอ่อน แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็น โครงการประกันรายได้ ยุครัฐบาลลุงตู่, โครงการไร่ละพัน ยุครัฐบาลลุงตู่, โครงการจำนำข้าว ยุครัฐบาลยิ่งลักษณ์ ฯลฯ โครงการป่วยคนละครึ่ง ก็เช่นกัน มีทั้งจุดแข็ง และจุดอ่อน รวมทั้งจุดตาย

2. ในยุครัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ใช้วิธีการช่วยเหลือเกษตรกร แบบจ่ายเงินโอนตรงเข้าบัญชีเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็น โครงการช่วยชาวนาไร่ละพันบาท โครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวนา ชาวไร่มันสำปะหลัง ชาวไร่ข้าวโพด ชาวนวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน หรือโครงการช่วยชาวนาไร่ละพัน ไม่มีการจัดซื้อของไปแจกให้เกษตรกร แต่โอนเงินช่วยเหลือเข้าบัญชีเกษตรกรโดยตรง อยากได้อะไรไปซื้อเอาเอง และไม่มีกรรับซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกรในราคาสูงกว่าตลาด ทำให้ไม่ต้องมีค่าโกดัง ค่าดูแลรักษา และไม่มีช่องทางให้ใครทุจริตโกงกินในการขายพืชผลการเกษตรต่อไปด้วย ต่างจากจำนำข้าว จำนำมันจำนำยางพารา แต่โครงการเหล่านี้ ก็ไม่ได้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระดับไร่นาของเกษตรกร ไม่ช่วยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ หรือลดต้นทุนผลผลิตต่อตัน ที่จะช่วยทำให้สินค้าเกษตรไทยสามารถส่งออกชนะสินค้าเกษตรชนิดเดียวกันจากประเทศคู่แข่ง

3. โครงการ “ป่วยคนละครึ่ง” ยุครัฐบาลเศรษฐา จะใช้เงินภาครัฐดำเนินการสูงถึง 29,980 ล้านบาท โดยใช้เงิน ธ.ก.ส.ออกไปก่อน โครงการนี้ รัฐจะสนับสนุนปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ และชีวภัณฑ์แก่ชาวนา ในราคาครึ่งหนึ่ง เกษตรกรต้องชำระเงินค่าปุ๋ยและชีวภัณฑ์ครึ่งหนึ่ง และรัฐบาลจะสมทบค่าปุ๋ยและชีวภัณฑ์อีกครึ่งหนึ่ง โดยไม่เกินครัวเรือนละ 500 บาทต่อไร่ ไม่เกิน 20 ไร่ หรือไม่เกิน 10,000 บาท ตามราคาปุ๋ยที่จ่ายจริง รวมมูลค่าปุ๋ยไม่เกิน 20,000 บาท (ชาวนาจ่าย 10,000 บาท รัฐช่วยจ่าย 10,000 บาท) “กรมการข้าว” เป็นผู้คัดเลือกปุ๋ยและเอกชนผู้ขายปุ๋ย จากนั้น ชาวนาที่จะซื้อปุ๋ยก็เลือกเองว่าจะเอาปุ๋ยสูตรไหน เมื่อชาวนาจ่ายเงินซื้อปุ๋ยผ่าน ธ.ก.ส. แล้วรัฐก็จะจ่ายสมทบให้อีกครึ่งหนึ่ง ยกตัวอย่าง ชาวนาจ่ายเงินซื้อปุ๋ย 10,000 บาท (เลือกสูตรจากเมนูที่กรมการข้าวคัดมาแล้วเท่านั้น) รัฐบาลก็จะจ่ายเงินสมทบค่าปุ๋ยให้อีก 10,000 บาท เท่ากับว่า ชาวนาจะได้ปุ๋ยไปมูลค่าทั้งหมด 20,000 บาท พูดง่ายๆ ว่า รัฐบาลช่วยออกเงินค่าปุ๋ยให้ครึ่งหนึ่ง แต่ต้องเป็นปุ๋ยในเมนูที่ทางรัฐคัดเลือกมาแล้วเท่านั้น และซื้อจากพ่อค้าปุ๋ยที่รัฐคัดมาแล้วเช่นกัน

4. จุดแข็งของโครงการ คือ เป็นการอุดหนุนส่งเสริมให้ชาวนาเพิ่มผลผลิตต่อไร่ แต่บังคับว่า จะต้องใช้ปุ๋ย (จึงจะได้รับความช่วยเหลือ) ไม่ว่าจะปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยเคมี ก็แล้วแต่ชาวนาจะเลือกเอง โดยมีสูตรปุ๋ยที่ขึ้นทะเบียนสำหรับนาข้าว จำนวน 16 รายการ ได้แก่ (1) ปุ๋ยสูตร 25-7-14 (2) ปุ๋ยสูตร 20-8-20 (3) ปุ๋ยสูตร 20-10-12 (4) ปุ๋ยสูตร 30-3-3 (5) ปุ๋ยยูเรีย 46-0-0 (6) ปุ๋ยสูตร 18-12-6(7) ปุ๋ยสูตร 16-8-8 (8) ปุ๋ยสูตร 16-12-8 (9) ปุ๋ยสูตร 16-16-8 (10) ปุ๋ยสูตร 16-20-0 (11) ปุ๋ยสูตร 20-20-0 (12) ปุ๋ยสูตร 15-15-15 (13) ปุ๋ยสูตร 16-16-16 (14) ปุ๋ยสูตร 13-13-24 (15) ปุ๋ยอินทรีย์ที่ขึ้นบัญชีนวัตกรรม หรือ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนปุ๋ยอินทรีย์ (16) ชีวภัณฑ์ที่ได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย แต่ต้องไม่ลืมว่า การทำนาข้าว ปัจจัยการผลิตที่สำคัญ คือ น้ำ เพราะฉะนั้น หากต้องการเห็นผลผลิตต่อไร่ของข้าวไทยสูงๆ รัฐบาลก็ควรต้องลงทุนบริหารจัดการน้ำให้กับชาวนาด้วย หากสามารถช่วยให้ชาวนาทำนามีผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยไปถึงไร่ละ 1 ตัน ก็นับว่าน่าพอใจ เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มขึ้น

ขณะเดียวกัน ในจุดแข็งก็หุ้มจุดอ่อนสำคัญเอาไว้ คือ ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นจากการใช้ปุ๋ยที่รัฐบาลช่วยแบ่งรับต้นทุนไปครึ่งหนึ่ง เท่ากับว่า เป็นเหมือนการใช้ยาโด๊ปในการเพิ่มความสามารในการผลิต ประการสำคัญ โครงการปุ๋ยคนละครึ่ง เสมือนมัดมือมัดเท้าชาวนาว่า หากต้องการได้รับความช่วยเหลือจะต้องเลือกใช้ปุ๋ยเท่านั้น ทั้งๆ ที่ ทางเลือกของชาวนาที่ต้องการลดต้นทุนการผลิตด้วยตนเองหนทางอื่นๆ ยังมีอีกมากมาย แต่กลับปิดโอกาส ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลไปโดยปริยาย ยิ่งกว่านั้น ชาวนาจะต้องหาเงินมาจ่ายค่าปุ๋ยในส่วนของตนเองก่อนด้วย

5. ซิงค์ปุ๋ย 6 หมื่นล้านบาท หากรวมมูลค่าปุ๋ยตามโครงการนี้ รัฐบาลจ่ายคนละครึ่งกับชาวนา มูลค่ารวมของปุ๋ยที่จัดซื้อในโครงการนี้ สูงสุดเกือบ 6 หมื่นล้านบาท เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการโครงการฯ จะต้องเจรจาต่อรองผู้ประกอบการปุ๋ยและชีวภัณฑ์จำหน่ายแต่ละสูตรปุ๋ย ให้ได้ราคาถูกที่สุด แต่ถูกกว่าราคาในท้องตลาดไม่พอ จะต้องราคาถูกที่สุด เพราะกำอานาจต่อรอง รวมเงินชาวนาทั่วประเทศอยู่ในมือกว่า 6 หมื่นล้านบาท จะต้องติดตามตรวจสอบต่อไปว่า ผู้ประกอบการรายใดผ่านการคัดเลือกบ้าง? จะมีการเอื้อรายหนึ่งรายใดหรือไม่? มีการเรียกรับเงินรับทองหรือไม่? โดยเงินค่าปุ๋ยตามโครงการนี้ ชาวนาจะผ่าน ธ.ก.ส. แล้วรัฐบาลจ่ายสมทบ จากนั้น โอนเข้าบัญชีพ่อค้าปุ๋ยโดยตรง จะไม่มีการโอนเงินช่วยเหลือเข้าบัญชีชาวนา โดยสหกรณ์การเกษตรจะตรวจสอบการใช้สิทธิผ่าน Application เพื่อดูข้อมูลความต้องการปุ๋ยและชีวภัณฑ์ ปริมาณ สูตร และวัน เวลาการรับปุ๋ยและชีวภัณฑ์ และแจ้งผู้ประกอบการปุ๋ยและชีวภัณฑ์ ผู้ประกอบการปุ๋ยและชีวภัณฑ์ส่งปุ๋ยและชีวภัณฑ์ให้สหกรณ์การเกษตร เพื่อให้สหกรณ์การเกษตรส่งต่อปุ๋ยและชีวภัณฑ์ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ณ สถานที่และเวลาตามแผนการส่งมอบปุ๋ยและชีวภัณฑ์ เมื่อส่งมอบเสร็จ สหกรณ์การเกษตรสรุปข้อมูลตรวจสอบวงเงินค่าปุ๋ยและชีวภัณฑ์ แจ้ง ธ.ก.ส. จากนั้น ธ.ก.ส. จะจ่ายเงินให้สหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์การเกษตรจ่ายเงินให้ผู้ประกอบการปุ๋ยและชีวภัณฑ์

6. จุดตาย

จุดตาย ของโครงการช่วยเหลือเกษตรกร ประเภทที่จะต้องมีการจัดซื้อที่ผ่านมาในอดีต ก็คือ ปัญหาการทุจริต เคยมีโครงการช่วยเหลือเกษตรกร ชาวนา ชาวไร่ ฯลฯ ในลักษณะจัดซื้อวัตถุดิบอุปกรณ์การเกษตรไปแจกจ่ายเกษตรกร หรือรับซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกรในราคาแพงกว่าราคาทั่วไป แต่สุดท้าย มักพบปัญหาทุจริตโกงกิน อาทิ การฮั้วประมูล จัดซื้อราคาแพงจากเอกชนพวกร้องเพื่อนำไปแจกจ่ายชาวนา การทุจริตระบายสินค้าเกษตร โดยรับซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกรในราคาแพงกว่าตลาด แล้วผู้มีอำนาจก็ขายให้แก่พวกร้องของตนเองในราคาถูกลงกว่าราคาตลาด เช่น อ้างว่าขายข้าวจีทูจี เกิดความเสียหายมหาศาล ฯลฯ บทเรียนในอดีตเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดหาปุ๋ย อาทิ คดีทุจริตประมูลจัดซื้อปุ๋ยวงเงิน 367 ล้านบาท เมื่อปี 2544-2545 ยุคนั้น มีการเสนอให้มีการจัดซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวน 1.31 แสนตัน วงเงิน 367 ล้านบาท เพื่อนำไปช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบร่วมกันเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ หรือฮั้วประมูล เจ้าหน้าที่รัฐละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ 157 สุดท้าย ศาลฎีกาแผนกคดีอาญานักการเมือง พิพากษาจำคุก 6 ปี นายชูชีพ หาญสวัสดิ์ และนายวิทยา เทียนทอง โดยไม่รอลงอาญา
อย่าให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย !

สันติสุข มะโรงศรี